Analyysi

Suomen pankkisektori kestäisi ennustettua rajummankin taantuman

Rahoitusvakaus | 14.05.2024 | Juho Nyholm, Arttu Kiviniemi, Karlo Kauko

KIRJOITTAJAT

Juho Nyholm
Ekonomisti

Arttu Kiviniemi
Toimistopäällikkö

Karlo Kauko
Neuvonantaja

Talouden taantumasta huolimatta suomalaisten pankkien vakavaraisuus on parantunut. Se on erityisesti pankkien korkokatteiden kasvun ansiota. Pankkien tilan odotetaan kehittyvän suotuisasti edelleen lähivuosina. Talouden odotettua heikomman kehityksen riskit ja geopoliittiset jännitteet luovat kuitenkin uhkia myös pankeille. Stressitestin mukaan pankit kestäisivät ennustettua pidemmän ja syvemmän taantuman, mutta niiden vakavaraisuus heikkenisi huomattavasti etenkin luottotappioiden kasvun takia. Riittävät vakavaraisuuspuskurit ovat tarpeen, sillä ne ylläpitävät riskinkantokykyä epävarmassa toimintaympäristössä.

Suomalaisten pankkien vakavaraisuus on pysynyt vahvana vaikeassa toimintaympäristössä

Suomen rahoitusjärjestelmä on hyvin pankkikeskeinen, joten vahva pankkisektori on edellytys sille, että rahoitus kanavoituu reaalitalouden tueksi. Rahoituksen välittyminen on talouden toiminnan kannalta tärkeää kaikkina aikoina, mutta talouden laskusuhdanteissa pankkisektorin vakavaraisuuteen ja kykyyn välittää rahoitusta kohdistuu erityisen suuria uhkia. Vakavarainen pankkisektori pystyy kantamaan riskejä ja turvaamaan kasvun kannalta tärkeän rahoituksen saatavuuden myös heikommassa taloustilanteessa. Pankkisektorin pääomien riittävyyttä tuleekin arvioida myös vakavien laskusuhdanteiden varalta.

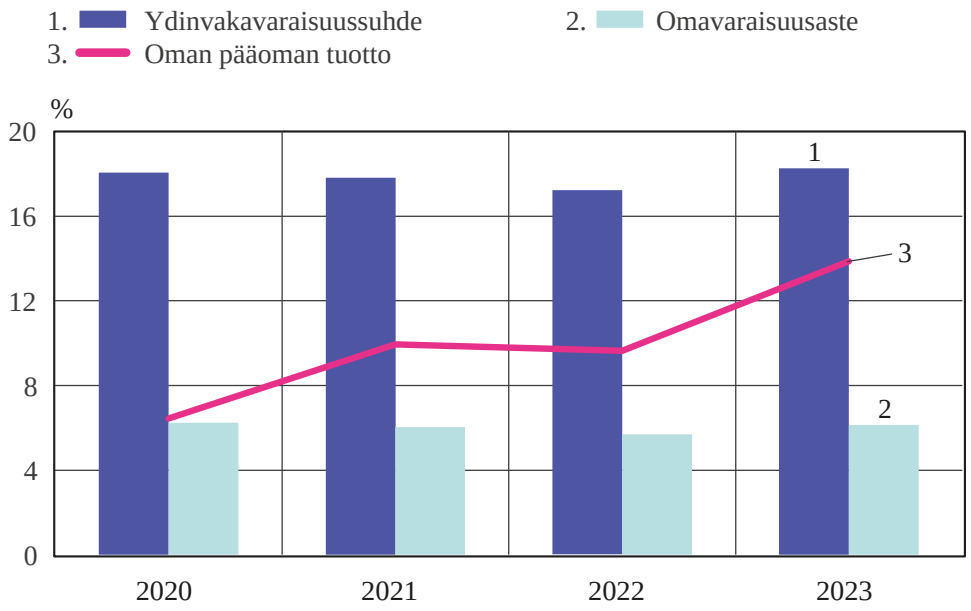
Suomen pankkisektorin kannattavuus ja vakavaraisuus ovat säilyneet vahvoina ja jopa parantuneet viime vuosien hitaasta talouskasvusta huolimatta (kuvio 1). Pankkisektorin liiketulos vuonna 2023 oli lähes 40 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Oman pääoman tuotto kasvoi 14 prosenttiin (+4 prosenttiyksikköä). Etenkin korkotason nousu on parantanut pankkisektorin kannattavuutta. Korkokate, eli saatujen ja maksettujen korkojen erotus, on pankkien suurin tuottoerä, ja se kasvoi yli 40 % vuodesta 2022.

Vakavaraisuus säilyi merkittävästi eurooppalaista keskitasoa vahvempana. Pankkisektorin ydinvakavaraisuussuhde parani vuoden 2023 aikana 18,3 prosenttiin (+1,1 prosenttiyksikköä) ja kokonaisvakavaraisuussuhde 22,1 prosenttiin (+1,5 prosenttiyksikköä). Luvut ylittävät pankkisektorin nykyiset yhteenlasketut vakavaraisuusvaatimukset usealla prosenttiyksiköllä. Luottotappiot ovat pysyneet vähäisinä, mikä kertoo lainakannan hyvästä laadusta. Myös hoitamaton lainakanta (lainat, joiden korot tai kuoletukset ovat selvästi myöhässä) on pysynyt

melko pienenä. Hoitamattoman lainakannan koko on kuitenkin alkanut kasvaa, mikä antaa viitteitä tulevista luottotappioista.[1]

Kuvio 1.

Suomen pankkisektorin kannattavuus ja vakavaraisuusaste nousivat selvästi vuonna 2023

Lähde: Finanssivalvonta.

14.5.2024 © Suomen Pankki

Pankkisektorin rakenteelliset haavoittuvuudet ovat yksi keskeisimmistä tunnistetuista riskeistä Suomen rahoitusjärjestelmälle. Sektorin suuri koko kansantalouteen suhteutettuna ja pankkirahoituksen suuri osuus yritysten rahoituksesta kasvattavat riskejä. Haavoittuvuutta aiheuttavat myös pankkisektorin keskittyneisyys ja kytkeytyneisyys muihin Pohjoismaihin, ja ennen kaikkea pankkien voimakas altistuminen pohjoismaisille kiinteistömarkkinoille luotonannon kautta.

Kotitaloudet ovat pankkien merkittävä asiakasryhmä, ja niiden velkaantuneisuus lisää luottoriskiä.[2] Suomen pankkisektori on myös keskimääräistä riippuvaisempi markkinavarainhankinnasta, mikä altistaa pankit maksuvalmiusriskeille rahoitusmarkkinoiden häiriötilanteissa. Varainhankintaan liittyy lisäksi kiinteistömarkkinoihin kytkeytyviä riskejä, sillä huomattava osa pankkien rahoituksesta koostuu katetuista joukkolainoista, joiden vakuutena on asunto- ja kiinteistövakuudellisia luottoja.

Rahoitusjärjestelmän pankkikeskeisyyden vuoksi mahdollisella pankkisektorin tilan heikkenemisellä voisi olla voimakkaat negatiiviset kerrannaisvaikutukset talouteen. Riskien vastapainoksi pankeille on asetettu lisäpääomavaatimuksia tukemaan pankkien riskinkantokykyä. Esimerkiksi huhtikuussa 2024 voimaan astunut 1 prosentin suuruinen järjestelmäriskipuskurivaatimus vahvistaa pankkisektorin vakavaraisuutta ja lisää pankkien riskinkantokykyä.

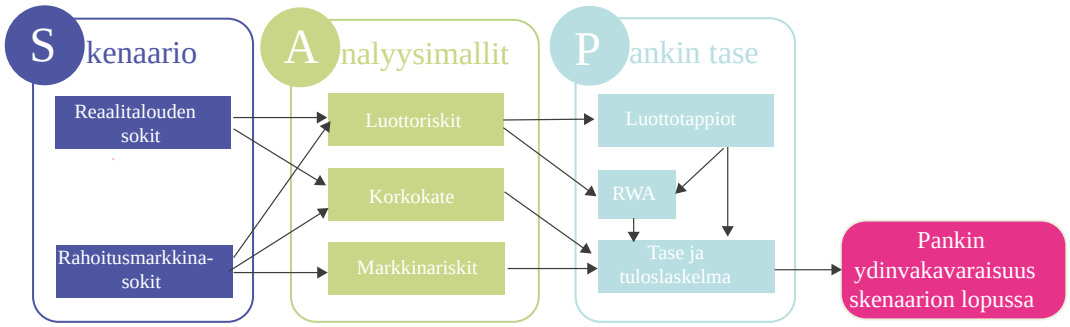
Stressitestillä voidaan arvioida pankkisektorin näkymiä eri skenaarioissa

Pankkisektorin tilaa ja riskinkantokykyä erilaisissa talouden ja rahoitusmarkkinoiden skenaarioissa voidaan arvioida kolmivaiheisella stressitestimenetelmällä (kuvio 2). Ensimmäisessä vaiheessa määritellään skenaario – ennuste tai stressiskenaario –, jonka oloissa pankkien kannattavuuden ja vakavaraisuuden kehitystä tarkastellaan. Skenaarion avulla on tarkoitus testata, miten pankkisektori kestäisi sen, jos reaalitalouden ja rahoitusmarkkinoiden riskit toteutuisivat. Suomen pankkisektorin pohjoismaisen kytkeytyneisyyden vuoksi on syytä testata, miten riskien yhtäaikainen toteutuminen Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa vaikuttaisi kotimaisen pankkisektorin vakavaraisuuteen. Skenaarion tulee siksi sisältää oletettu kehitys myös näissä Pohjoismaissa.

Toisessa vaiheessa tarkastellaan skenaarion vaikutusta pankkien riskeihin, kuten luottoriskiin, markkinariskiin ja korkokatteen kehitykseen. Tässä käytetään apuna erilaisia tilastollisia menetelmiä ja laskusääntöjä (ks. jäljempänä *Pankkien luottoriskit ja korkokate riippuvat voimakkaasti talouden tulevasta kehityksestä*). Viimeisessä vaiheessa lasketaan eri osa-alueiden kokonaisvaikutus pankkien vakavaraisuuteen.[3]

Kuvio 2.

SP–FIVA-stressitestimenetelmässä on kolme vaihetta

RWA = riskipainotetut saamiset.
Lähteet: Suomen Pankki ja Finanssivalvonta.

14.5.2024 © Suomen Pankki

Stressitestimenetelmää voidaan hyödyntää monella tavalla. Skenaariona voidaan käyttää myös talouden ennustetta ja olettaa, että rahoitusmarkkinoille ei tule kolmen vuoden tarkasteluhorisontilla merkittäviä häiriöitä. Tällöin voidaan ennustaa, kuinka vakavarainen pankkisektori on, jos talous kehittyy odotetusti. Erilaisia negatiivisia talouden ja rahoitusmarkkinoiden skenaarioita käyttämällä taas voidaan testata pankkien riskinkantokykyä odotettua heikomman kehityksen oloissa.

Pankkien stressitesteissä käytettävät stressiskenaariot valitaan tyypillisesti niin, että skenaarion mukainen hyvin vakava negatiivinen tapahtumakulku on epätodennäköinen, mutta mahdollinen.

ⓘ Pankkien luottoriskien ja korkokatteen suuruus on vahvasti riippuvainen talouden kehityksestä

Korkokate on useiden pankkien tärkein tulonlähde. Se muodostuu saatujen ja maksettujen korkojen erotuksena. Stressitestikehikossa korkokate on laskettu olettaen, että makrotaloudellisten muuttujien ja kotimaassa muodostuvan korkokatteen välillä vallitsee samankaltaisia tilastollisia yhteyksiä kuin aiemmin euroaikana. Samoja tilastollisia vastaavuuksia on sovellettu muissa Pohjoismaissa muodostuvaan

korkokatteeseen.

Korkokatteen suuruus on vahvasti riippuvainen reaalisesta bruttokansantuotteesta: suuremmassa kansantaloudessa on enemmän lainoja ja talletuksia, joiden korkoero tuottaa korkokatetta. Tähänastisen kokemuksen valossa lainojen määrä kasvaa vähintään yhtä nopeasti kuin kansantalous. Euroajan tilastoilla tehtyjen analyysien mukaan reaalisen bruttokansantuotteen kasvu 1 prosentilla kasvattaa pankkisektorin korkokatetta runsaat 2 %.

Lisäksi inflaatio vaikuttaa nimellisenä laskettuun korkokatteeseen. Jos hintataso nousee, rahan määräkin luultavasti lisääntyy. Koska suurin osa rahasta on pankkitalletuksia, myös nimellinen talletuskanta kasvaa, mikä tuo pankeille lisää edullista rahoitusta. Lainojen euromääräkin kasvaa suuremmaksi korkeamman hintatason oloissa. Talletus- ja lainakantojen kasvu puolestaan tuo pankeille lisää korkokatetta.

Suomessa pankeilla on lähinnä vaihtuvakorkoisia tai lyhytaikaisia lainoja ja sijoituksia. Markkinakorkojen nousu heijastuu siis melko nopeasti lähes kaikkien saatavien ja sijoitusten korkotuottoon. Sen sijaan pankkien talletusvelkojen korkotaso on keskimäärin paljon hidasliikkeisempi. Menneisyydessä pankkien talletuskannan keskikorko on noussut noin puoli prosenttiyksikköä, jos markkinakorot ovat nousseet prosenttiyksikön. Hyvin alhaisten nimelliskorkojen oloissa korkotason nousu 1 prosenttiyksiköllä, vaikkapa 0:sta 1 prosenttiin, kasvattaa korkokatetta noin 7 %.

Korkokatteen tavoin myös luottotappioarviot perustuvat aiemmin koettujen luottotappioiden sekä makrotaloudellisten ja rahoitusmarkkinoiden muuttujien väliseen tilastolliseen yhteyteen. Suomen pankkisektorin luottotappioiden määrää arvioitaessa hyödynnetään pitkää, 1990-luvun pankkikriisin vuodet sisältävää aineistoa. Muista Pohjoismaista saatavilla olevat aikasarjat ovat lyhyempiä, ja arviot luottotappioista näissä maissa muodostetaan kaikille maille yhteistä tilastollista paneelimallia hyödyntäen.

Pankkien voitonjaon oletetaan noudattelevan ennalta julkaistua voitonjakopolitiikkaa, jos tällainen on tiedossa. Muussa tapauksessa voitonjako noudattelee historiallista keskiarvoa. Tappiollisista tuloksista voittoa ei oleteta jaettavan.

Stressitestimenetelmään liittyy kaksi olennaista valintaa, joilla on vaikutusta stressitestin lopputuloksiin. Ensimmäinen valinta liittyy siihen, mitä aineistoja luottotappioiden arvioinnissa käytetään. Toinen liittyy siihen, miten paljon pankkien oletetaan kirjaavan järjestämättömiä saamisiaan luottotappioiksi. Tässä stressitestissä pankkien on oletettu

kattavan järjestämättömät saamisensa historiallisen kattamisasteen keskiarvon perusteella.[4]

Pankkien vakavaraisuuden odotetaan vahvistuvan lähivuosina

Suomen Pankin joulukuun 2023 ennusteen[5] mukaan talousnäkymät pysyvät vaisuina myös lähivuosina. Taantuman ennustetaan jatkuvan vuonna 2024 mutta toipumisen alkavan vuonna 2025 ja jatkuvan vuonna 2026. Inflaatio palaa euroalueella ja Suomessa lähelle tavoitetasoa vuosina 2024–2026 ja korot laskevat asteittain. 12 kuukauden euriborin odotetaan olevan 2,7 prosentin tasolla vuoden 2026 aikana. Seuraavaksi lähivuosien ennustetun talouskehityksen vaikutuksia pankkien tulokseen ja vakavaraisuuteen arvioidaan edellä kuvatulla stressitestimenetelmällä käyttämällä skenaariona talousennustetta.

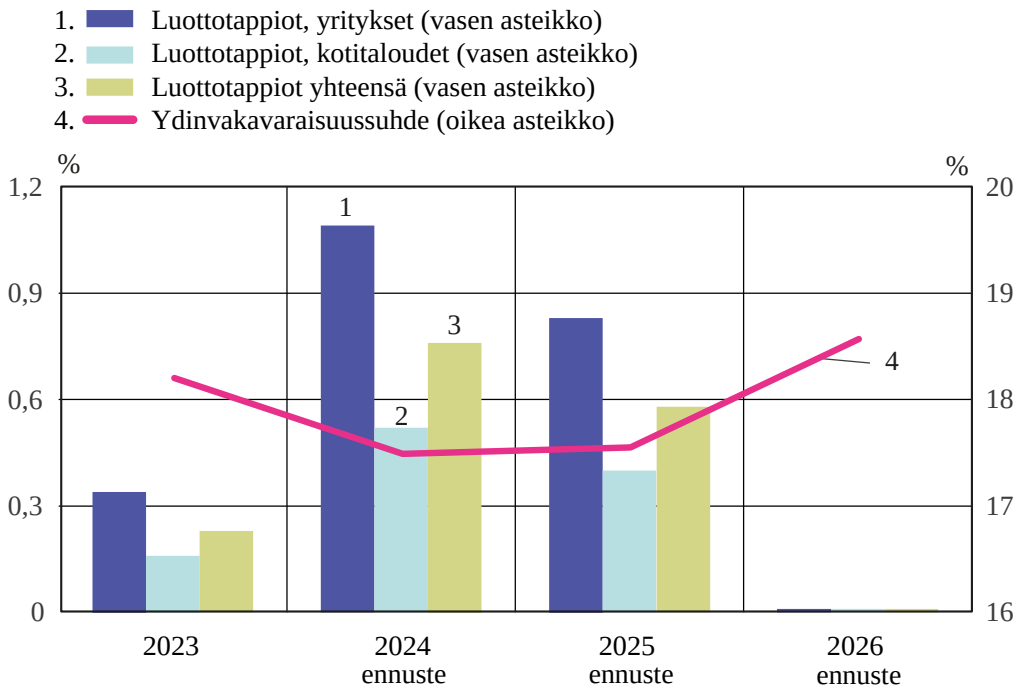
Jos talous kehittyy lähivuosina ennustetusti, pankkisektorin tilan odotetaan pysyvän hyvänä myös jatkossa. Suomen Pankin ennusteen mukaisessa talouskehityksessä pankkien korkokate alenisi hieman vuonna 2024 korkotason laskun myötä. Vuosina 2025 ja 2026 korkokatteessa ei tapahtuisi merkittävää muutosta, sillä talouden elpyminen ja inflaatio kasvattaisivat korkokatetta saman verran kuin korkotason lasku sitä pienentäisi.

Korkojen ja muiden kustannusten nopea nousu on syönyt yrityssektorin ja kotitalouksien taloudellisia puskureita, mikä näkyy pankkien luottotappioiden kasvuna vuosina 2024 ja 2025 vuoteen 2023 verrattuna. Luottotappiot kasvavat noin 0,7 prosenttiin lainakannasta (kuvio 3). Toisaalta talouden elpyminen ja korkotason lasku lievittävät luottoriskien toteutumista, ja vuonna 2026 luottotappioita tulee enää vain vähän.

Talouden kehittyessä ennusteen mukaisesti pankkisektorin pääomatilanne pysyy hyvänä, sillä luottotappioiden maltillinen kasvu ei uhkaa pankkien vakavaraisuutta (kuvio 3). Luottotappioiden kasvu heikentää ydinvakavaraisuussuhdetta hieman vuonna 2024 verrattuna vuoden 2023 lopun tilanteeseen, mutta vuosina 2025–2026 vakavaraisuus jälleen paranee. Vuoden 2026 loppuun mennessä ydinvakavaraisuussuhde kasvaa hieman suuremmaksi kuin vuonna 2023, 18,7 prosenttiin.

Kuvio 3.

Luottotappioiden odotetaan kasvavan lähivuosina, mutta pankkisektorin vakavaraisuus vahvistuu siitä huolimatta

Suomen pankkisektorin luottotappiot, % asiakassektorin tai -sektorien yhteenlasketusta lainakannasta.
Lähteet: Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan laskelmat.

14.5.2024 © Suomen Pankki

Taantuman pitkittyminen koettelisi pankkien vakavaraisuutta huomattavasti

Edellä esitetty ennuste kuvaa sitä tulevaisuutta, joka vaikuttaa kaikkein todennäköisimmältä. Pankkisektorin riskinkantokyvyn riittävyyden arvioinnissa on kuitenkin tärkeää tarkastella stressiskenaariota, joka kuvaa toimintaympäristön odotettua selvästi heikompaa kehitystä. Pankkien tilaa ja riskinkestävyyttä arvioidaan seuraavaksi stressiskenaariolla (ks. Stressiskenaariossa talouden taantuma pitkittyy ja syventyy aiheuttaen häiriöitä rahoitusmarkkinoilla), joka pohjautuu Suomen pankkisektorin tunnistettuihin haavoittuvuuksiin ja niistä syntyviin vakausuhkiin[6].

Stressiskenaario on ennusteen sijaan hyvin epätodennäköinen mutta mahdollinen

tapahtumakulku taloudessa ja rahoitusmarkkinoilla. Stressiskenaarion vakavuus noudattelee Euroopan pankkivalvontaviranomaisen (EBA) heinäkuussa 2023 julkaisemien stressitestien epäsuotuisaa skenaariota, jossa havainnollistettiin korkeiden korkojen ja nopean inflaation vaikutusta euroalueen pankkisektoriin.[7]

Stressiskenaariossa talouden taantuma pitkittyy ja syventyy, mikä aiheuttaa häiriöitä rahoitusmarkkinoilla

Stressiskenaarion alussa geopoliittisten jännitteiden kärjistyminen kiihdyttää euroalueen inflaatiota ja nostaa korkotasoa uudestaan, mikä syventää taantumaa ja pitkittää sitä vuoteen 2025 saakka. Taantuma ja lisääntyvä epävarmuus pitkittävät ja syventävät myös asunto- ja kiinteistömarkkinoiden ahdinkoa, alentavat osakkeiden hintoja ja kasvattavat joukkolainojen riskilisiä.

Kotitalouksien velkaantuneisuus ja tuloihin ja vakuuksiin nähden suuret asuntolainat on tunnistettu merkittäväksi haavoittuvuudeksi Pohjoismaissa. Nämä haavoittuvuudet vaikuttaisivat voimakkaasti asunto- ja kiinteistömarkkinoiden kehitykseen. Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa asuntojen yliarvostus lisäisi ongelmia. Asuntojen hinnat laskevat stressiskenaarion kahtena ensimmäisenä vuotena voimakkaasti. Suomessa ja Ruotsissa asuntojen hinnat laskivat noin 10 % vuonna 2023, ja stressiskenaariossa sama vauhti jatkuisi vielä kahden vuoden ajan ennen laskun pysähtymistä vuonna 2026 (kuvio 4). Norjassa ja Tanskassa lasku kiihtyisi entisestään.

Stressiskenaariossa synkät talouden näkymät ja rahoituksen saannin vaikeutuminen heikentäisivät entisestään yritysten asemaa ja vähentäisivät niiden investointeja. Korkomenojen ja työttömyyden kasvu puolestaan pienentäisi yksityistä kysyntää, mikä syventäisi talouden taantumaa. Skenaarion alkua edeltävä, jo toteutunut taantuma vuonna 2023 osaltaan myös heikentäisi kotitalouksien ja yritysten tappionkantokykyä ja voimistaisi skenaarion negatiivisia vaikutuksia. Reaalinen bruttokansantuote laskisi vuosien 2024 ja 2025 aikana noin 6 % Suomessa, ja lasku olisi samankaltaista myös muissa maissa. Bruttokansantuotteen toipuminen alkaisi vuonna 2026, jolloin kasvu olisi kaikissa maissa nollan tuntumassa tai hiukan nopeampaa (kuvio 5).

Stressiskenaariossa kuluttajahintainflaatio ei osoittaisi laantumisen merkkejä

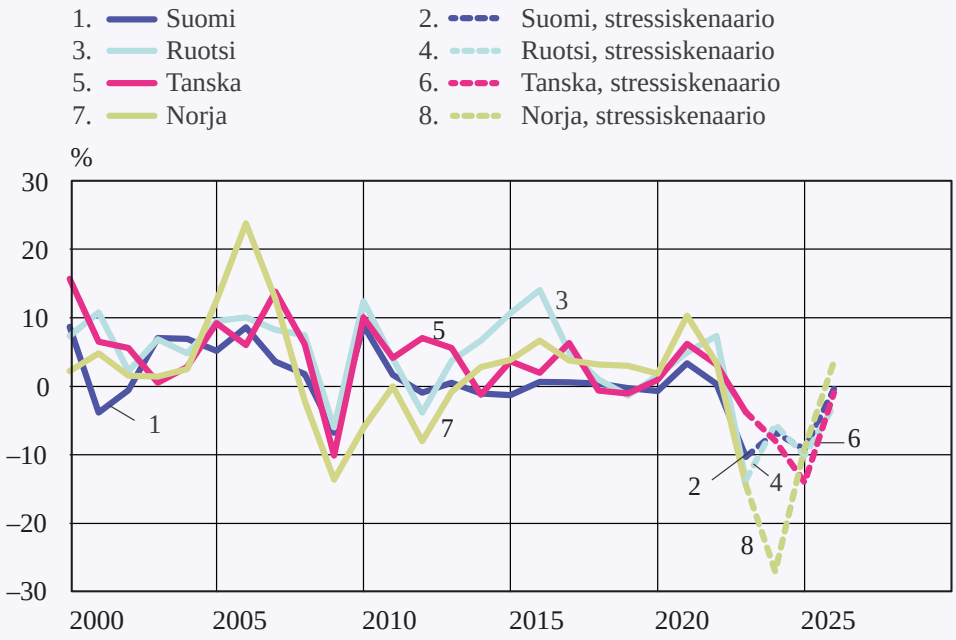
ennustetulla tavalla, vaan pysyisi selvästi ennustettua nopeampana koko skenaarion ajan. Suomessa inflaation on ennustettu hidastuvan muita Pohjoismaita nopeammin. Stressiskenaariossa inflaatio olisi Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa selvästi nopeampaa kuin Suomessa.

Koska kiihtynyt inflaatio koettelisi stressiskenaariossa koko euroaluetta, myös korkotaso pysyisi selvästi viime vuosien keskiarvoa korkeampana. Suomessa kuluttajien kannalta keskeinen viitekorko, 12 kuukauden euribor, nousisi melkein 6 prosenttiin vuoteen 2025 mennessä ennen kuin korot alkaisivat laskea. Nopean inflaation myötä korkojen kehitys olisi samankaltaista myös Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa.

Myös muut korot kuin lyhyet markkinakorot nousisivat merkittävästi. Yrityslainojen riskilisät nousisivat selvästi stressiskenaarion alusta lähtien, samoin valtionlainojen. Osakekurssit laskisivat Suomessa 55 % vuoden 2023 lopun tasolta mutta nousisivat pohjalukemista hieman skenaarion kahtena jälkimmäisenä vuotena. Yritysjoukkolainojen korkoero suhteessa vähäriskisimpiin joukkovelkakirjoihin olisi suurimmillaan noin 1 prosenttiyksikön suuruinen vuonna 2024.

Kuvio 4.

Stressiskenaariossa asuntohintojen lasku jatkuu voimakkaana ja taittuu vasta vuonna 2026

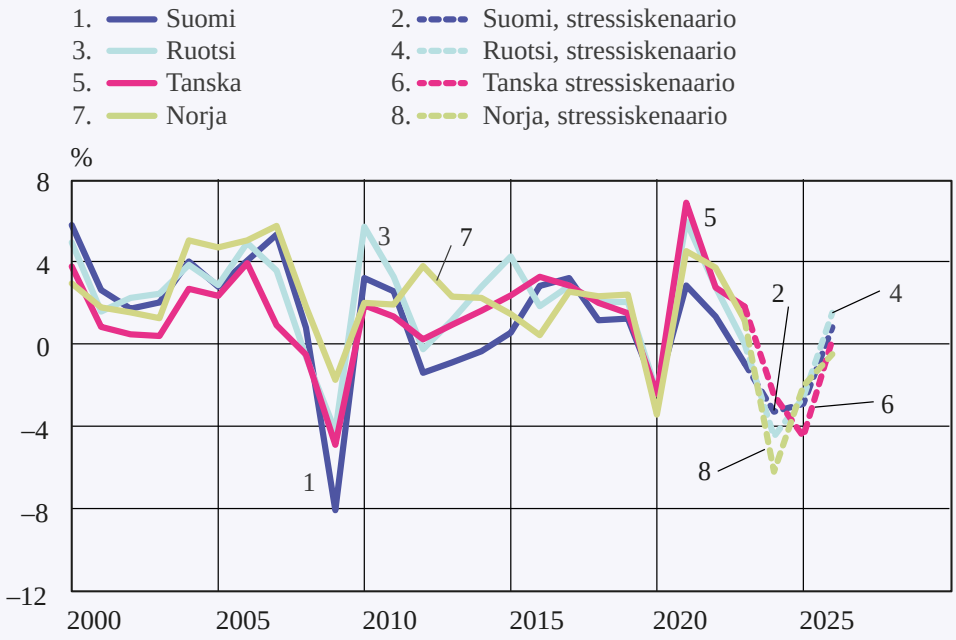

Lähteet: Macrobond, Suomen Pankki, Sveriges Riksbank, Norges Bank, Danmarks Nationalbank, EBA ja Suomen Pankin laskelmat.

14.5.2024 © Suomen Pankki

Kuvio 5.

Reaalinen bruttokansantuote pienenee tuntuvasti stressiskenaariossa

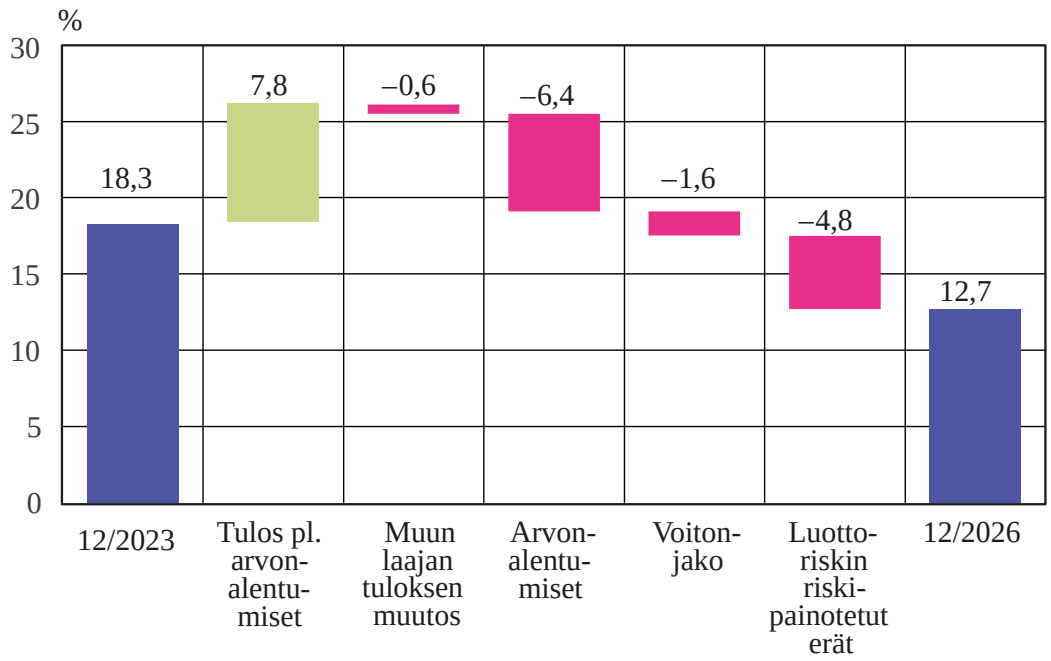
Lähteet: Macrobond, Suomen Pankki, Sveriges Riksbank, Norges Bank, Danmarks Nationalbank, EBA ja Suomen Pankin laskelmat.

14.5.2024 © Suomen Pankki

Suomen pankkisektorin pääomatilanne heikkenisi merkittävästi edellä kuvatun stressiskenaarion mukaisessa talouden ja rahoitusmarkkinoiden kehityskulussa. Kolmen vuoden aikana pankkien ydinvakavaraisuussuhde heikkenisi 5,6 prosenttiyksikköä eli 12,7 prosenttiin (kuvio 6). Vaikka varavaraisuussuhteen heikkeneminen olisi poikkeuksellisen suurta [8], pankkisektorin vakavaraisuus stressiskenaarion lopussa ylittäisi pankkien vakavaraisuussääntelyn edellyttämän vakavaraisuuden vähimmäistason.[9]

Kuvio 6.

Suomen pankkisektorin ydinvakavaraisuus heikkenisi merkittävästi stressiskenaariossa

Lähteet: Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan laskelmat.

14.5.2024 © Suomen Pankki

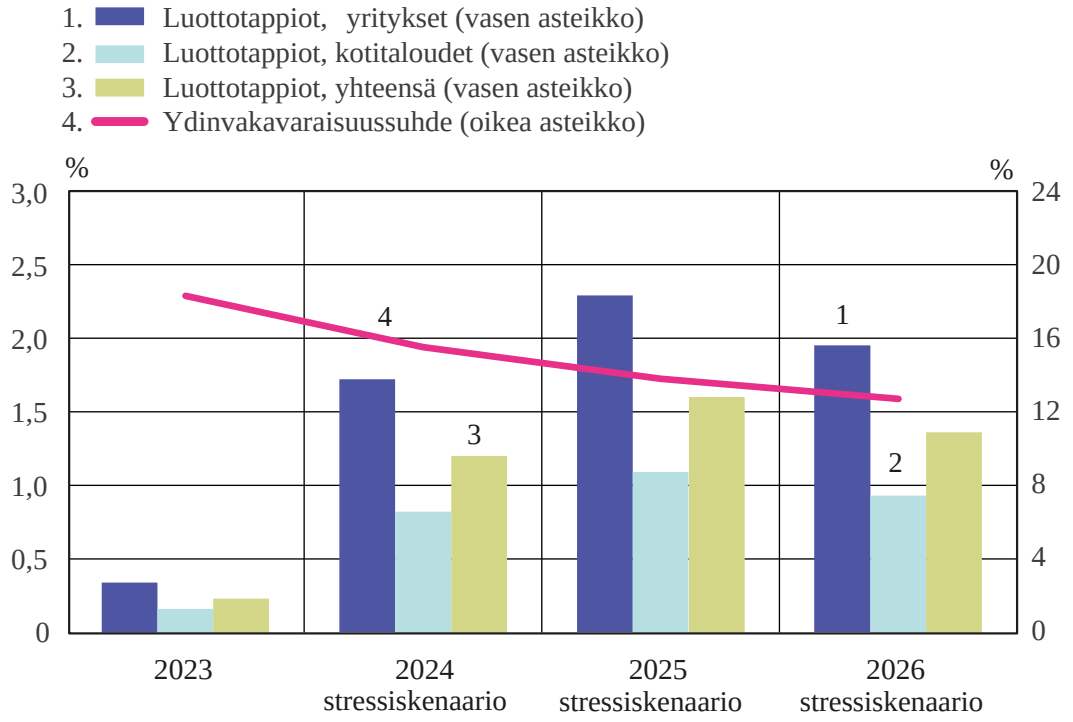
Stressiskenaariossa pankkien korkokate pysyisi aluksi melko vakaana nimellisesti, sillä korkojen nousu vuonna 2024 kompensoisi talouden reaalisen supistumisen. Inflaatiokorjattuna tämä tuottoerä kuitenkin supistuisi. Tilanne pahenisi vuonna 2025, jolloin korkokate alenisi yli 10 % taantuman syventyessä ja korkojen nousun pysähtyessä. Vasta vuonna 2026 korkokatteen pieneneminen pysähtyisi, mutta kotimaassa muodostuva korkokate olisi edelleen yli 10 % pienempi kuin vuonna 2023. Supistunutkin korkokate tukisi pankkisektorin tulosta. Positiivisen tuloksen vaikutus vakavaraisuuteen olisi stressiskenaariossa 7,8 prosenttiyksikköä (kuvio 6, kohta *Tulos pl. arvonalentumiset*).

Luottotappioiden määrä kasvaisi selvästi jo vuonna 2024 ja pysyisi suurena koko stressiskenaarion ajan. Luottotappioiden osuus lainakannasta olisi suurimmillaan 1,6 % vuonna 2025 (kuvio 7). Luottotappiot olisivat suuremmat yrityssektorin kuin kotitaloussektorin lainoista. Luottoriskin toteutumisen vaikutukset pankkien vakavaraisuuteen olisivat tuntuvat. Taloustilanteen heikentyessä yrityksille ja kotitalouksille myönnetyistä lainoista aiheutuvat luottotappiot heikentäisivät pankkien ydinvakavaraisuussuhdetta 6,4 prosenttiyksikköä (kuvio 6,

kohta *Arvonalentumiset*). Luottotappiotodennäköisyyksien kasvaminen suurentaisi vakavaraisuuslaskennassa käytettäviä luottoriskiä kuvaavia riskipainoja, mikä heikentäisi ydinvakavaraisuussuhdetta 4,8 prosenttiyksikköä lisää (kuvio 6, kohta *Luottoriskin riskipainotetut erät*).

Kuvio 7.

Luottotappioiden suuri määrä rasittaisi pankkisektorin vakavaraisuutta stressiskenaariossa selvästi

Suomen pankkisektorin luottotappiot, % asiakassektorin tai -sektorien yhteenlasketusta lainakannasta.
Lähteet: Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan laskelmat.

14.5.2024 © Suomen Pankki

Markkinariskin realisoitumisen vaikutukset pankkeihin olisivat maltillisemmat kuin luottoriskien. Osakkeiden hintojen lasku ja joukkovelkakirjojen riskilisien kasvu näkyisivät pankkien tuloksessa kaupankäyntitulojen pienentymisenä. Se laskisi myös pankkien oman pääoman kautta käypään arvoon arvostettujen instrumenttien arvoja, mikä alentaisi ydinvakavaraisuussuhdetta 0,6 prosenttiyksikköä (kuvio 6, kohta *Muun laajan tuloksen muutos*).

Stressiskenaarion aikaiset voitolliset tulokset kertovat siitä, että pankkien liiketoiminnan kannalta korkokatteen suotuisa kehitys on huomattavasti arvopapereiden hintoja merkittävämpi tekijä.

Voitonjaon seurauksena pankkisektorin vakavaraisuus olisi 1,6 prosenttiyksikköä heikompi verrattuna tilanteeseen, jossa kertyneet voittovarat käytettäisiin täysimääräisesti ydinvakavaraisuuden kerryttämiseen (kuvio 6, kohta *Voitonjako*). Tarvittaessa pankit voisivat vähentää osinkojen maksamista, jos vakavaraisuusvaatimusten täyttäminen muuten vaarantuisi.

Stressiskenaarion vaikutuksia voimistaisi se, että Suomen talous oli taantumassa lähtötilanteessa vuoden 2023 lopussa. Taantumien kesto on yleensä ollut stressiskenaariossa oletettua kolmea vuotta lyhyempi. Oletetun taantuman pitkä kesto tekee stressiskenaariosta hyvin vakavan. Ennen kaikkea luottoriskin realisoituminen tapahtuu tavallisesti viipeellä laskusuhdanteen alkamisen jälkeen. Kotitalouksien ja yritysten lainanhoidon vaikeudet ilmenevät vähitellen ja lisääntyvät laskusuhdanteen pitkittyessä. Heikon lähtötilanteen ja pitkään jatkuneen epävarmuuden vuoksi kotitalouksien ja yritysten taloudelliset puskurit ovat heikentyneet, ja luottoriski toteutuu stressiskenaariossa nopeasti jo ensimmäisen vuoden aikana. Toisaalta pankkien kannattavuus ja vakavaraisuus olivat vuoden 2023 lopussa hyvällä tasolla, mikä osaltaan pienentää skenaarion negatiivisia vaikutuksia pankkeihin. Pankkisektori on hyödyntänyt hyviä tuloksiaan kasvattamalla ydinvakavaraisuussuhdettaan vuoden 2023 aikana.

Ydinvakavaraisuussuhteen jyrkkä pieneneminen tarkastellussa stressiskenaariossa osoittaa riittävien vakavaraisuuspuskureiden tärkeyden. Skenaarion lopun pääomien tasoa kannattelee erityisesti lähtötilanteen hyvä pääomatilanne. Toisaalta pankkien liiketoiminta myös hyötyisi inflaation aikaansaamasta korkojen noususta, ainakin väliaikaisesti. Pidemmällä aikavälillä korkojen nousun aiheuttama taloudellisen aktiviteetin ja luotonkysynnän vähentyminen ja lainanhoitovaikeuksien lisääntyminen alkaisivat näkyä pankkien liiketoiminnassa, mikä korostaisi puskureiden tärkeyttä.

Suomen pankkisektori kestäisi tarvittaessa vakavammankin taantuman

Suomen pankkisektori on kannattava ja vakavarainen, ja sen pääomatilanne on parantunut viime vuosina, vaikka Suomen talous on vajonnut taantumaan ja korkoympäristö on muuttunut. Pankkien tilan odotetaan lähivuosina pysyvän hyvänä heikoista talouden näkymistä huolimatta. Luottotappioiden odotetaan lisääntyvän, mutta niiden maltillinen kasvu ei haasta pankkisektorin vakavaraisuutta. Korkotason nousu tukee pankkien tuloksentekokykyä tulevinakin vuosina, ja luottoriskit pienentyvät talouskasvun toipuessa, mikä vähentää pankkisektorin riskejä.

Suomen pankkisektorin riskipuskurit kestäisivät tarvittaessa myös taantuman syvenemisen ja pitkittymisen. Epätodennäköisessä mutta mahdollisessa stressiskenaariossa pankkien pääomatilanne heikkenisi voimakkaasti, joten on erittäin tärkeää, että pankkien vakavaraisuus on

lähtötilanteessa vahva. Suomen pankkisektori on hyötynyt viime vuosien korkojen noususta ja kerryttänyt pääomapuskureitaan. Huhtikuussa voimaan tullut 1 prosentin suuruinen järjestelmäriskipuskuri osaltaan varmistaa, että pankkisektorin riskinkantokyky säilyy hyvänä. Pankkisektorin rooli rahoituksen välittymisessä talouden toipuessa taantumasta on Suomessa aivan keskeinen.

Viitteet

1. Pankkisektorin tuloksen ja vakavaraisuuden kehityksestä on kerrottu tarkemmin Finanssivalvonnan tiedotteessa Pankkisektorin vakavaraisuus ja kannattavuus paranivat vahvan tuloskehityksen myötä – luottoriskit kohonneet etenkin rakennus- ja kiinteistösektorin luotoissa. ↑
2. Ks. Geopoliittiset jännitteet ja jähmettyneet kiinteistömarkkinat varjostavat rahoitusvakautta – Euro & talous. ↑
3. Ks. tarkempi menetelmäkuvaus: Uusi stressitestikehikko suomalaisten pankkien vakavaraisuuden arviointiin – Euro & talous. ↑
4. Luottotappioiden arvioinnin ja kattamisasteeseen liittyvien oletusten vaikutuksista lisää Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan aikaisemmassa stressitestissä: https://www.eurojatalous.fi/fi/2022/1/suuret-rakenteelliset-riskit-edellyttavat-pankeilta-puskureita-pahan-paivan-varalle/. ↑
5. Ks. Suomen Pankin joulukuun 2023 ennuste: https://www.eurojatalous.fi/fi/2023/6/ennustetaulukot-vuosille-2023-2026-joulukuu-2023/. Suomen Pankin ennusteen mukaiset laskelmat nojaavat viimeisimpään Suomen Pankin laajaan ennusteeseen. Maaliskuussa 2024 julkaistu suppeampi väliennuste poikkeaa keskeisten makrotaloudellisten muuttujien osalta hieman joulukuun 2023 ennusteesta. Ks. ennusteiden vertailu: https://www.eurojatalous.fi/fi/2024/artikkelit/tukevasta-taantumasta-kohti-kasvua/. ↑
6. Ks. lisää Geopoliittiset jännitteet ja jähmettyneet kiinteistömarkkinat varjostavat rahoitusvakautta – Euro & talous. ↑
7. Oletamme, että stressiskenaario poikkeaa talouden ennustetusta kehityksestä saman verran kuin EBA:n stressitestissä. Eroa stressiskenaarioihin tuo se, että EBA:n testi perustui marraskuussa 2022 tehtyihin talousennusteisiin. Tässä stressitestissä ennusteena on käytetty kunkin Pohjoismaan keskuspankin tuoreinta saatavilla olevaa talousennustetta. ↑
8. EBA ja Finanssivalvonta arvioivat Suomen pankkisektorin pääomien riittävyyttä EBA:n stressitestimenetelmän avulla. EBA:n stressitestiin sisältyi kaksi suurinta pankkia, Nordea ja OP Ryhmä, joiden ydinvakavaraisuussuhteen arvioitiin laskevan 3,3 ja 5,5 prosenttiyksikköä hypoteettisessa stressiskenaariossa. Finanssivalvonta arvioi pienempien suomalaisten pankkien ydinvakavaraisuuden laskevan keskimäärin 3,8 prosenttiyksikköä EBA:n stressitesteissä määritellyn stressiskenaarion oloissa. Tämän stressitestin ja EBA:n stressitestimenetelmään nojaavien tulosten eroja selittäviä tekijöitä ovat menetelmien erilaisuus ja erot stressitestien lähtötilanteessa. EBA:n stressitestissä lähtötason määritti vuoden 2022 lopun tilanne ja tässä stressitestissä vuoden 2023 lopun tilanne. Tässä stressitestissä arvioidaan pitkittyvän taantuman vaikutuksia, kun taas EBA:n stressitestissä ↑

reaalitalouden lähtötilanne oli suotuisampi. Toisaalta pankkien vakavaraisuus oli vuoden 2023 lopussa selvästi edellisvuotista korkeampi (kuvio 1). Katso: https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/lehdistotiedotteet/2023/suomalaispankkien-stressitestit-julkaistu--pankkien-kestokyky-hyva-mutta-toimintaympariston-merkittava-heikkeneminen-soisi-puskureita/

9. Vähimmäistasolla viitataan EU:n luottolaitosdirektiivin ja vakavaraisuusasetuksen määrittämiin vähimmäispääomavaatimuksiin ja valvontaviranomaisten asettamiin harkinnanvaraisiin pankkikohtaisiin lisäpääomavaatimuksiin, eli niin kutsuttujen pilareiden 1 ja 2 määrittämään vakavaraisuusvaatimusten vähimmäistasoon. ↑

Asiasanat

järjestelmäriskit, makrovakaus, pankit, stressitestit